

LANNOO'S AUTOBOEK

ZWEDEN

Christian Nowak

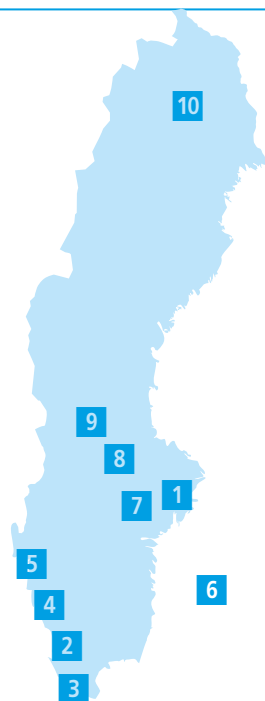
LANNOO'S AUTOBOEK ZWEDEN

ON THE ROAD

LANNOO

TOP 10

1 STOCKHOLM Blz. 139

De Zweedse hoofdstad pakt uit met prachtige bezienswaardigheden zoals de 'Vasa', het nationaal museum en het groene museumeiland Djurgården. En daarnaast zijn er natuurlijk de oude stad, Gamla Stan, en het koninklijk paleis. De restaurants en het nachtleven van Stockholm zijn uniek in Zweden.

2 MALMÖ Blz. 191

De hoofdstad van de provincie Skåne heeft een interessant historisch centrum, rond Stortorget en Lilla torget. In restaurants en cafés proef je de bruisende stad.

3 SKANÖR EN FALSTERBO Blz. 199

Op de meest zuidwestelijke punt van Zweden liggen de twee Deens ogende dorpen Skanör en Falsterbo. Op zonnige zomerdagen lokken de dorpen met hun lange zandstranden veel bezoekers.

4 GÖTEBORG Blz. 199

De grootste stad van West-Zweden pakt uit met overblijfselen van historische slotgrachten, stadsmuren, vestingen en bastions. Maar het is ook een levendige en moderne winkelstad met interessante musea en een bruisend nachtleven.

5 HÄLLRISTNINGAR Blz. 224

Deze petroglyfen, in steen gehakte en gekerfde tekeningen, vind je aan de westkust. Ze dateren uit de bronstijd en nergens vind je er meer dan in Vitlycke.

6 GOTLAND Blz. 235

Het zonne-eiland betovert met zijn kalksteenklimmen en stranden, weiden, bossen en velden. De hoofdstad Visby is omringd door een middeleeuwse stadsmuur die nog bijna volledig intact is. In het uiterste noorden van het eiland verzijlen bij het strand bizarre kalksteenzuilen, de *raukar*.

7 MARIEFRED Blz. 254

Natuurlijk is het sprookjesachtige slot Gripsholm de grote trekpleister. Het plaatsje zelf is een idyllisch oord met heel veel houten huizen.

8 FALUN Blz. 289

Ooit was dit een belangrijk mijnbouwcentrum en nog overal zie je sporen van de koperwinning. In het mijnbouwmuseum en onder de grond word je teruggekatapulteerd naar de tijd waarin Zweden een grootmacht was.

9 SILJANMEER Blz. 297

Zweden is nergens zo herkenbaar als rond het Siljanmeer. Het wordt omgeven door een golvend boslandschap en de dorpen staan vol rode houten huizen. Het midzomerfeest is hier bijzonder sfeervol.

10 LAPLAND Blz. 303

Het Hoge Noorden is rijk aan cultureel en natuurlijk werelderfgoed. Het bestaat uit de vier nationale parken Sarek, Stora Sjöfallet, Padjelanta en Muddus en is de grootste wildernis van Europa.

INHOUD

INLEIDING	7
Zweden – Veel plaats om te leven	7
Zweden – Doorheen de tijd	20
PRAKTISCHE INFORMATIE	29
Verklaring van de symbolen	63
OVERNACHTEN	65
DE MOOISTE ROUTES DOOR ZWEDEN	79
Route 1 Rondrit door Zuid-Zweden (2269 km)	82
Route 2 Rondrit door Noord-Zweden (2797 km)	114
DE MOOISTE REGIO'S VAN ZWEDEN	
REGIO 1 Stockholm en omgeving	139
Een hoofdstad tussen bossen en water	
REGIO 2 Het zuiden	171
Goudgele akkers, kleine bossen, mooie stranden en een rijke geschiedenis	
REGIO 3 Göteborg en de westkust	207
De favoriete kuststrook	
REGIO 4 De eilanden	233
Mediterrane flair en middeleeuwse muren midden in de Oostzee	
REGIO 5 De grote meren	247
Het hart van Zweden, tussen Vänern, Vättern en Mälaren	
REGIO 6 Småland	269
Van glasrijk tot land van Astrid Lindgren	
REGIO 7 Het centrum	287
Langs de kust of door eindeloze naaldbossen naar het noorden	
REGIO 8 Het noorden	303
Lapland – de grootste wildernis van Europa in het licht van de middernachtzon	
GESCHIEDENIS	321
Plaatsnamen- en trefwoordenregister	328
Namenregister	331
Fotoverantwoording	333

◀ De dauwbes is het symbool van Lapland en nog lekker ook.

ZWEDEN

— Veel plaats om te leven —

Als je vraagt wat typisch Zweeds is, dan komt iedereen waarschijnlijk met iets anders aanzetten. Voor de een zijn het de rode houten huizen, iemand anders denkt meteen aan het meubelwarenhuis van Ingvar Kamprad of aan het lekkere knäckebröd. Ook andere, erg uiteenlopende dingen worden meteen aan Zweden gelinkt, bijvoorbeeld elanden, Pippi Langkous, ABBA en de Nobel-prijs. En is er iemand die wist te ontsnappen aan de media-aandacht voor het droomhuwelijk van kroonprinses Victoria en haar Daniel?

Op Zweden kun je makkelijk verliefd worden, het uitgestrekte land is immers verrassend gevarieerd, dus iedereen vindt er wel een favoriet plekje. In het zuiden word je verwelkomd door goudgele akkers die zachtjes op de milde zeebries meedeinen. In het westen wenkt de kust met lange zandstranden en badplaatsen met een rijke traditie. Of kies je toch liever voor een klein vakantiehuis op een van de talloze eilanden aan de scherenkust? Wie daar zin in heeft, kan hier zelfs Robinson spelen en zich een tijdje terugtrekken op een piepklein eiland dat slechts een paar huisjes telt.

◀ Aan de kust met lange zandstroken wachten mooie strandcabines op jou.

A vibrant landscape photograph. The foreground is filled with tall, purple and pink lupine flowers. In the middle ground, a calm blue lake reflects the sky. The background is a dense forest of green trees. The sky is bright blue with large, white, fluffy clouds. A small blue icon is visible to the left of the text.

• Een meer in de zomer
in het zuidwesten van
Zweden

- Een bruine beer in de bijna eindeloze wildernis van Midden-Zweden

Het bosrijke Zweden met zijn vele meren vind je vooral in het midden van het langgerekte land. Daar lijkt geen eind te komen aan de bossen. Wie op zoek is naar eenzaamheid, trekt verder naar het noorden, waar meer rendieren en elanden leven dan mensen. Ook daar is de wildernis niet langer helemaal ongerept, maar de natuur strekt zich er wel bijna eindeloos ver uit. *Fjälls* (bergketens) met kale, met sneeuw bedekte bergen, gletsjers, eenzame hoogvlaktes, eindeloze bossen, vennen, meren en kristalheldere rivieren garanderen een prachtige natuurervaring.

Boven de noordpoolcirkel kom je in Lapland, een meer dan 9000 vierkante kilometer groot natuurreserveaat met daarin vier nationale parken: Muddus, Sarek, Padjelanta en Stora Sjöfallet. Hier kun je dagen-, ja zelfs wekenlang bij het licht van de middernachtzon rondtrekken en bijna het gevoel krijgen dat je in Canada bent.

Maar Zweden is zeker niet alleen een bestemming voor mensen die de beschaving willen ontvluchten en op zoek zijn naar eenzaamheid. Wie naar Stockholm en Göteborg trekt, leert twee moderne, bruisende steden kennen waar je heerlijk kunt winkelen, lekker kunt eten en je uitstekend de bloemetjes kunt buitenzetten. Wie het liever iets rustiger en idyllischer heeft, kan kiezen voor Malmö, Falun of Lund, kleinere steden met een typisch Zweedse sfeer.

Välkommen till Sverige!

GEOGRAFIE

Tot ongeveer 10.000 jaar geleden was Noord-Europa bedekt met een ijslaag die tot drie kilometer dik was. Het verschuiven van de enorme gletsjers heeft het landschap getekend en de hardste gesteenten als een soort reusachtig timmermansgereedschap afgeschaafd. Toen het ijs vanaf het zuiden definitief begon af te smelten bleven er U-vormige dalen, morenenheuvels en kiezelophopingen achter. Het zacht glooiende heuvellandschap in het zuiden, de vele meren en moerassen en ook de zandstranden, allemaal hebben ze hun ontstaan aan de gletsjers te danken. Het ijsharnas was zo gigantisch zwaar dat het de aardkorst verschillende honderden meters heeft ingedrukt. Toen het

land na het smelten van het ijs weer van die loodzware last bevrijd was, verhef het zich weer. In Noord-Zweden steeg het land de voorbije millennia bijna 300 meter en dat bleef niet zonder gevolgen. De zee trok zich terug en de mensen moesten haar achterna, omdat de havens onbruikbaar waren geworden. Dat proces is nog steeds niet afgelopen en op sommige plaatsen wordt Zweden per eeuw zowat een meter hoger. Het Mälarmeer ten westen van Stockholm heeft zijn ontstaan aan die landstijging te danken. Op het einde van de Vikingtijd stond het nog in verbinding met de Oostzee.

Skanden, het Scandinavisch Gebergte, vormt de ruggengraat van het Scandinavische schiereiland en is op zijn hoogst aan de grens met Noorwegen. De Kebnekaise is de hoogste berg van Zweden, een steile top van ruim 2100 meter die tijdens de laatste ijstijd niet door een gletsjer was bedekt en daarom ook niet door ijs is afgesleten.

Zweden heeft een kustlijn van meer dan 7000 kilometer, langs het Kattegat en Skagerrak, en langs de Oostzee en de Botnische Golf. Grote delen van het land hebben dan ook een duidelijke band met de zee. De scherenkust, een wirwar van tienduizenden grote en kleine eilanden voor de kust, is uniek. De eilandjes zijn vaak gladgepolijst door het ijs en ze zijn populaire recreatie- en vakantiegebieden en een paradijs voor waterliefhebbers. In het binnenland ben je nooit ver verwijderd van een van de zowat 100.000 meren. Een van de grootste meren is Vänern. Met zijn oppervlakte van ruim 5000 vierkante kilometer krijg je de indruk dat het een binnenzee is. Zweden heeft een onuitputtelijke watervoorraad en dankzij de vele grote rivieren die in de bergen ontspringen en in de Botnische Golf uitmonden, haalt het land een groot deel van zijn elektriciteit uit dat water.

Zweden is niet alleen rijk aan water, het heeft ook uitgestrekte naaldbossen die meer dan de helft van het land bedekken. Landbouw speelt niet echt een rol van belang, ook al krijg je in het zuiden soms de indruk dat Zweden alleen maar uit akkers en velden bestaat. De bossen zijn altijd al een belangrijke economische factor geweest en worden regelmatig gerooid, veel rivieren in Noord-Zweden zijn getemd om er energie mee op te wekken, maar in grote delen van Zweden is de natuur nog relatief intact en vormt ze het belangrijkste kapitaal van het land. In het Hoge Noorden vind je met de nationale parken Sarek, Padjelanta en Stora Sjöfallet de grootste wildernis van Europa.

▲ Een meer in de zomer, in het zuidwesten van Zweden

▼ Zweden is blauw, rood en groen.

ELANDEN – NATIONAAL EMBLEEM EN NATIONALE PLAAG

De Zweden hebben een tweeslachtige relatie met hun nationaal embleem. Enerzijds ergeren ze zich aan de kolos met de bijzonder beweeglijke bovenlip en de imposante hoeven, omdat hij op de weg altijd koppig voorrang neemt, anderzijds hebben ze veel respect voor hem en huldigen ze hem als het symbool van het noorden en als het nationale wapendier. Elanden (Zweeds: *älgar*) zijn schuw en je kunt drie weken lang kriskras het land doorkruisen zonder één exemplaar te zien. Maar als er aan de rand van de weg plots een eland opduikt, zijn zowel Zweden als toeristen niet meer te houden: iedereen wil hem aaien, voederen en fotograferen. De liefde voor de eland uit zich echter ook op vreemdere manieren. Elk jaar verdwijnen honderden verkeersborden waarop voor een gevaarlijke ontmoeting met de dieren gewaarschuwd wordt. Vooral toeristen hebben het op dat soort souvenirs gemunt en kopieën van die borden uit souvenirwinkels kunnen blijkbaar niet aan zo'n authentiek verkeersbord tippen. De dienst Wegen en Verkeer strijdt dapper tegen het verdwijnen van de verkeersborden met elanden, schroeven worden rond gevild, de borden worden aan de paal gelast of met een boormachine van gaatjes voorzien, maar het blijkt allemaal niet te helpen.

Wanneer in de herfst het jachtseizoen begint, zijn elanden niet alleen in trek bij fotografen, maar dan hebben ook de jagers het op ze gemunt. Het hele land – ook Zijne Majesteit de Koning – gaat dan jagen. Een jachtlicentie is goedkoop en zo verenigt deze volkssport het hele land. In een collectieve roes schiet het leger hobbyjagers in een mum van tijd 100.000 elanden dood om de diepvriezers met heerlijk vlees te vullen en de fijnproevers van elandensteaks te laten smullen. Ondanks die zich jaarlijks herhalende aanslag op het elandenbestand is de eland absoluut geen bedreigde diersoort, want de soort gedijt uitstekend dankzij de onuitputtelijke voorraad jonge dennenbomen in de uitgestrekte bosgebieden. Dankzij de moderne bosbouw leeft de koning van het bos in een luilekkerland, want elanden houden van verse groene loten en die zijn zeker in herbeboste, jonge bosbestanden overvloedig aanwezig. Die leveren het eiwitrijke krachtvoer dat de dieren sterk en gezond houdt en dat een positief effect heeft op hun voortplanting. Ooit was de eland met uitsterven bedreigd, maar vandaag ervaren veel Zweden het huidige bestand van zowat 350.000 dieren als een echte plaag en ze eisen dat het jaarlijkse jachtquotum flink verhoogd wordt.

De Europese eland is de kleine neef van zijn soortgenoot in Noord-Amerika, maar het is en blijft een imposant dier: de stieren kunnen een schofthoogte van 2,20 meter hebben en wegen ongeveer 500 kilo. Geen wonder dus dat de Zweedse automobilisten veel respect hebben voor deze bosbewoner, want de dieren snappen helemaal niets van het moderne wegverkeer. Ze steken de weg over, vooral bij het invallen van de duisternis en altijd wanneer zij vinden dat het juiste moment gekomen is. Die achteloosheid loopt voor beide partijen slecht af en jaarlijks sterven er enkele chauffeurs doordat ze tegen een halve ton eland zijn gebotst. Daarom zijn langs de hoofdwegen honderden kilometers omheiningen geplaatst, een erg dure aangelegenheid, in de hoop dat zo het aantal ongevallen in elk geval een beetje zou dalen.

- Elanden houden zich niet aan verkeersregels, ze nemen bijna altijd voorrang.

◀ Trekkerstent in het schrale maar mooie landschap van Lapland

KLIMAAT

Als je de Zweden naar het weer vraagt, hoor je telkens weer dat veel mensen de winter te lang en te donker vinden en dat het te veel regent. Wie het hele jaar door in Zweden woont, kan dat gevoel hebben, maar toeristen reizen bijna alleen in de zomer naar het noorden en dan laat het weer zich vaak van zijn beste kant zien. De dagen zijn langer dan bij ons, boven de noordpoolcirkel heb je de fascinerende middernachtzon en de temperatuur kan een paar weken lang erg zomerse waarden laten optekenen. Als de zon een tijdlang goed geschenen heeft, kan de watertemperatuur zelfs voldoende stijgen om je tot een zwempartij in een meer te laten overhalen.

Eigenlijk is het milde klimaat een verrassing. Stockholm ligt immers slechts een paar breedtegraden zuidelijker dan het zuidelijkste punt van Groenland. De verklaring daarvoor is de Golfstroom. Die verwarmt in eerste instantie de Noorse kust, maar hij schenkt ook de rest van Scandinavië relatief zachte temperaturen. Het zuiden en het westen van Zweden hebben een bijna maritiem klimaat met aangename zomers en zachte winters, terwijl het oosten en het noorden eerder een continentaal klimaat hebben. De winters kunnen er ijskoud zijn, maar in de zomer kan de temperatuur tot 25 °C oplopen. In de zomer zijn de temperatuurverschillen tussen Noord- en Zuid-Zweden minder groot dan je zou denken, de afstand is immers enorm, maar in het noorden duurt de zomer veel korter. In de periode van de middernachtzon geniet Zweden van enorm veel uren zonneschijn en warmen land en water zo goed op dat je aan een strand ter hoogte van de noordpoolcirkel het gevoel kunt krijgen dat je je een paar duizend kilometer meer naar het zuiden bevindt.

Over Zweden waaien vooral westenwinden en daarom ligt het grootste deel van het land in de regenschaduw van de langgerekte bergketen. Het slechte weer komt meestal niet over de bergen heen en blijft in Noorwegen hangen, in de meeste delen van Zweden valt er per jaar gemiddeld minder neerslag dan in België en Nederland. De Scandinaviërs genieten ook van meer uren zonneschijn dan wij. De middernachtzon meemaken is een bijzondere ervaring.

Zelfs in Stockholm wordt het in de zomer nauwelijks donker en ten noorden van de noordpoolcirkel gaat de zon wekenlang helemaal niet onder. Tij-

dens die lange dagen bloeien de Zweden op, het leven speelt zich vooral buiten af en overal zijn er feesten. Het licht is een levenselixir en niet alleen de Zweden genieten ervan. Ook als toerist raak je in de ban van de lichte nachten.

Elk seizoen heeft zijn aantrekkingskracht. De lente wekt de mensen eind april uit de lange winterslaap. Eindelijk worden de dagen weer langer en lichter. Wanneer kun je het eerste glas bier, de eerste kop koffie op een terras drinken? In het zuiden kleuren de koolzaadvelden het landschap geel. Alleen in de bergen in het noorden heeft de lente het moeilijk om de laatste sneeuwvelden te doen smelten.

De zomer doet zijn intrede wanneer de nachten almaar korter worden. Wanneer de duisternis zich enkel nog rond middernacht een of twee uur schuchter laat zien begint de mooiste tijd van het jaar. De lange dagen zijn de beloning voor het geduldige wachten tijdens de donkere wintermaanden. De mensen brengen dan zoveel mogelijk tijd buiten door, in de natuur, in de tuin, op het strand of in het zomerhuis. De boot wordt klaargemaakt, de fiets wordt uit de garage gehaald, iedereen verheugt zich erop te gaan vissen, wandelen, zeilen, surfen, fietsen, roeien of zwemmen. Maar de zomer duurt maar kort.

Wanneer de bessen rijp zijn begint de tijd van het verzamelen: blauwe bosbessen, vossenbessen en kruipbramen worden tot jam verwerkt en gaan de diepvries in. De reflex om voorraden aan te leggen was eeuwenlang een must om te kunnen overleven en zit nog bij veel mensen ingebakken.

De elandenjacht, de nachtvorst, nevel, regen, prachtig gekleurde bossen en dagen die almaar korter worden, ze maken een mens weemoedig, want opeens is de herfst de zomer komen aflossen.

De winter begint meestal in november, de temperatuur zakt een eind onder het vriespunt en soms valt er ook veel sneeuw. De laagstaande zon en de kristalheldere lucht zorgen voor sprookjesachtige lichtschakeringen, dan is de winter het mooiste seizoen – maar hij zou niet zo lang mogen duren, want elke dag groeit het verlangen naar meer licht. In welk seizoen je ook naar Zweden reist en waarheen je ook rijdt, het land straalt altijd rust uit. Ideaal voor een vakantie om de batterijen op te laden en je longen met zuivere lucht te vullen.

▼ De steenarend is een van de vele vogelsoorten in het land.

FAUNA

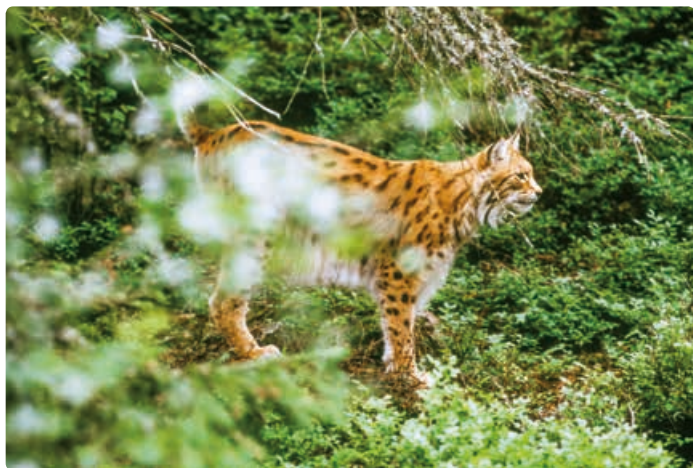
Rendieren komen vooral in Lapland voor. Ze zijn gedomesticeerd, maar lopen bijna het hele jaar door vrij rond. Vaak staan ze aan de rand van de weg of zelfs midden op de weg en ze laten zich door auto's niet van hun stuk brengen. Elanden hebben al even weinig verstand van verkeersregels en dat leidt elk jaar tot duizenden ongevallen. ([zie kadertekst blz. 12](#))

In Zweden komen ook bruine beren voor (Zweeds: *björnar*). Van Värmland en Dalarna tot in het hoge noorden trekken ze rond in de bossen. Ze voeden zich vooral met kruiden, gras, bessen (vooral blauwe bosbessen en vossenbessen) en andere planten. Als je een van deze schuwe dieren tegenkomt, zorg er dan voor dat hij je opmerkt door luid te praten en je te laten zien. Beweeg je armen rustig. Sluip niet en probeer je niet te verstoppen! Dat is een van de tien tips uit de brochure van *Naturvårdsverket* (Natuurwacht). Intussen leven in Zweden weer een paar honderd bruine beren, maar toch zul je in het wild bijna nooit een van deze tot 250 kilo zware dieren zien. De beren hebben een bijzonder goed ontwikkelde reukzin, ruiken mensen al van grote afstand en hebben dus alle tijd van de wereld om ervandoor te gaan. De laatste keer dat in Zweden een mens door een beer is gestorven, was in 1902 – een aangeschoten dier doodde toen de jager. Oplettende wandelaars kunnen wel sporen vinden die duiden op de aanwezigheid van beren: omgewoelde mierenhopen, bomen waaraan ze hun klauwen hebben gescherpt, verscheurde kalveren van rendieren of elanden en berenuitwerpselen.

Dat je wolven (Zweeds: *vargar*) of veelvraten (*järvar*) tegenkomt, is heel onwaarschijnlijk. De wolf is bijna volledig uitgeroeid, ook al zorgt het opdui-

▲ Ook in Zweden zijn er maar weinig wolven meer, maar toch mogen er elk jaar enkele dieren afgeschoten worden.

- De lynx – de grootste katachtige van Europa – is een eenzaat.

ken van een enkele wolf altijd weer voor schreeuwerige krantenkoppen. De veelvraat kon in Zweden enkel door strenge beschermingsmaatregelen voor uitsterven worden behoed. Veelvraten zijn bijzonder slimme dieren en voor hun rooftochten hebben ze een uitgestrekt territorium nodig. Vooral rendierkwekers hebben de pest aan wolven en veelvraten en hebben lange tijd meedogenloos op de dieren gejaagd.

De lynx is een eenzaat die eveneens een groot territorium nodig heeft en op rendieren jaagt. Deze katachtige heeft gepluimde oren en is een roofdier dat 's nachts actief is. Veel rendierkwekers zijn er nog altijd van overtuigd dat lynxen verschillende dieren doden als ze een echte vreetbui hebben.

Lemmingen (*fjälllämmar*) lijken op cavia's en het is bekend dat de populatie in een cyclus van verschillende jaren verloopt. In de zogenaamde lemmingenjaren wemelt het van de kleine knaagdieren. Ze lossen de overbevolking dan niet op door zich van een klif te storten, maar zwermen uit en je komt ze dan overal in de bergen tegen.

In Zweden kun je veel soorten vogels aantreffen, vooral trekvogels die hier een rustpauze inlassen. Het meest indrukwekkende schouwspel komt op conto van de kraanvogels bij het meer Hornborgasjön.

INWONERS

Waarschijnlijk zijn de eerste inwoners vanuit het zuiden naar Scandinavië getrokken, meteen na het afsmelten van het ijs. Slechts een klein deel van de bevolking, voornamelijk Sami, is uit het oosten gekomen. Ongeveer 1000 jaar geleden ontstond er zoiets als een staat. Het centrum van die staat lag rond het Mälarmeer, het gebied eromheen was immers erg geschikt voor landbouw. Midden 18de eeuw telde dit reusachtige land nog niet eens twee miljoen inwoners.

Historisch gezien bestaat Zweden uit drie delen: Götaland betekent 'het land van de Gauten'. Oorspronkelijk leefden die ten zuiden van het Vänermeer

en het Vättermeer. Svealand was vroeger het thuis van de Svear, in noordelijke richting reikte hun leefgebied tot aan het Siljanmeer en de stad Falun. Het derde en grootste landsdeel werd Norrland genoemd.

Als men het heeft over Blekinge, Bohuslän, Halland of Uppland, heeft men het over de namen van de oude landschappen. In totaal zijn het er 25: van Skåne in Zuid-Zweden tot Lapland in het noorden. Tegenwoordig is Zweden bestuurlijk ingedeeld in provincies, de zogenaamde Län, en de grenzen van die provincies vallen slechts zelden samen met de oude indeling in landschappen. De landschappen hebben dus geen enkele functie meer, maar veel Zweden houden er wel nog aan vast. De geografisch ingedeelde hoofdstukken van dit boek zijn dan ook op die landschapsgrenzen gebaseerd.

De groeiende kloof tussen arm en rijk, de beperkte behoefte aan arbeidskrachten, hongersnoden, mislukte oogsten en religieuze beperkingen leidden halfweg de 19de eeuw tot de eerste grote emigratiegolf. Zo'n 10.000 Zweden trokken toen naar Noord-Amerika. Het aantal emigranten daalde even toen Noord-Amerika een economische crisis meemaakte en het in eigen land economisch beter ging, maar daarna verlieten de Zweden opnieuw massaal hun land – in totaal emigreerden bijna 1,5 miljoen mensen.

Zweden heeft een lange traditie als het op immigranten aankomt. Tijdens de 16de en 18de eeuw kwamen er Finse pioniers naar het land, in de 17de en 18de eeuw vestigden Waalse smeden en Nederlandse kooplui zich in het land. De immigranten gaven de industrie een nieuwe boost, maar ze waren met te weinig. Daardoor bleef Zweden door de eeuwen heen etnisch gezien een heel homogeen land, de moedertaal van zo goed als de volledige bevolking was Zweeds en zowat 90 procent was lid van de Zweeds-lutherse staatskerk. Pas in

▼ De blauwe, traditionele klederdracht van de Sami is al 6000 jaar oud.

2000 werd de Zweedse Kerk losgekoppeld van de staat en sindsdien staat ze op hetzelfde niveau als de andere geloofsgemeenschappen. Slechts weinig mensen verlaten de kerk, maar de zondagse kerkdiensten worden nauwelijks nog bezocht. Op feestdagen en voor een doopsel, huwelijk of begrafenis trekken mensen wel nog altijd naar de kerk.

Tot de Tweede Wereldoorlog waren de Sami in het noorden en de Finnen aan de noordoostgrens de enige minderheden in het land. Pas door de groeiende vluchtelingenstroom tijdens de Tweede Wereldoorlog en erna veranderde de samenstelling van de bevolking. De industrie had veel arbeidskrachten nodig, dat leidde opnieuw tot een immigratiegolf en die veranderde de bevolkingsstructuur aanzienlijk. Vandaag heeft zowat 20 procent van de Zweden buitenlandse roots. Dat betekent dat hijzelf of op zijn minst een van de ouders in het buitenland geboren is. De multiculturele samenleving is intussen ook in het noorden de realiteit. De meeste immigranten komen uit de buurlanden in het noorden, landen die met Zweden een gezamenlijke arbeidsmarkt delen. Maar ook bij politieke crises in het buitenland opent Zweden zijn grenzen voor vluchtelingen.

Halverwege de 19de eeuw was Zweden nog een van de armste landen van Europa en werkte het grootste deel van de bevolking in de landbouw. Iets meer dan 100 jaar later was het een van de rijkste en meest geïndustrialiseerde landen ter wereld: een bijna miraculeuze omwenteling die tot grote veranderingen leidde. Na de Tweede Wereldoorlog boemde de Zweedse economie, de welvaart steeg en het land kon zich een welvaartsstaat veroorloven zoals die nergens anders bestond: alle burgers werden van de geboorte tot het graf genereus ondersteund.

Maar in het begin van de jaren 1990 kreeg de Zweedse economie het moeilijk, het bruto nationaal product daalde en tegelijk schoten de staatsschuld en het aantal werklozen de hoogte in. De Zweedse kroon verloor aan waarde en op de lijst van de meest welvarende landen moest Zweden enkele plaat-

► Kastelen uit de tijd dat Zweden een grootmacht was, verfraaien het landschap – hier kasteel Läckö.

sen inleveren. Om het tij te keren werd de staat heel efficiënt en consequent afgeslankt en de sociale uitgaven werden teruggeschroefd tot een niveau dat financieel haalbaar was.

Als je het volledige landoppervlak gelijk zou verdelen onder de inwoners, dan zou elke Zweed een lap grond hebben van meer dan 50.000 vierkante meter. Vertaald naar statistieken betekent dat dat Zweden een bevolkingsdichtheid heeft van ongeveer 20 mensen per vierkante kilometer. Misschien is al die ruimte wel een van de redenen waarom de zowat negen miljoen Zweden best tevreden zijn met zichzelf en de wereld. Maar de bevolking is niet gelijkmatig over het land verdeeld. 85 procent leeft in het zuiden, en dan vooral in de drie grote agglomeraties: Stockholm, Göteborg en Malmö.

VRIJE TIJD

In Zweden nodigt de natuur je uit om tal van buitenactiviteiten te ondernemen: wandelen en vissen, roeien en fietsen, zeilen en surfen, paddenstoelen en bessen plukken en in de winter kun je natuurlijk skiën. Maar wie naar Zweden reist, kan ook heel wat culturele parels bezoeken: mysterieuze rotstekeningen uit de bronstijd, scheepswrakken, runen en graven van Vikingen, en ook kastelen en landhuizen uit de tijd dat Zweden een grootmacht was. De geschiedenis is vaak verweven met het moderne Zweden, dat absoluut niet enkel uit idyllische dorpen bestaat. Bruisende steden, zoals Stockholm, Göteborg en Malmö, zijn centra voor spits technologie en onderzoek en bezoekers kunnen zich er uitleven in moderne shoppingmalls, tal van musea bezoeken en culturele evenementen meepikken. Tijdens de midzomerfeesten aan het Siljanmeer draait alles dan weer rond traditie: voor de dans rond de *majstång* halen mensen hun traditionele klederdracht uit de kast en speelmannen luisteren het feestgedruis op met hun violen – precies zoals dat al eeuwenlang gebeurt.

◀ Zomervakantie – voor kinderen de heerlijkste tijd van het jaar.

Oorspronkelijke titel: Schweden
Oorspronkelijke uitgever: VISTA POINT Verlag GmbH, Rolandsecker Weg 30, 53619 Rheinbreitbach
Uit het Duits vertaald door Erik Ros
Vormgeving: Studio Lannoo
Zetwerk: Peter De Bock
Cartografie: Huber Kartographie GmbH, Unterschleißheim
© VISTA POINT Verlag, Rheinbreitbach
© 2019 Nederlandse tekst Uitgeverij Lannoo nv, Tiel
D/2019/45/468 - ISBN 978-94-014-5793-4 - NUR 512

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.
e-mail: redactie.toerisme@lannoo.be

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.